

 **AEROSOL
MAGEE SCIENTIFIC**

Vpliv virov in topografije na kakovost zraka

Primerjava med Šaleško dolino in Ljubljansko kotlino z vidika ogljčnih delcev

Dr. Asta Gregorič

*Strokovni posvet o onesnaženosti zraka z delci ob
ogrevanju stavb*

Ljubljana, 21. 3. 2025

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO,
TURIZEM IN ŠPORT

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

AEROSOL
MAGEE SCIENTIFIC

Soavtorji

Dr. Matic Ivančič

Dr. Irena J. Brecelj

Dr. Balint Alföldy

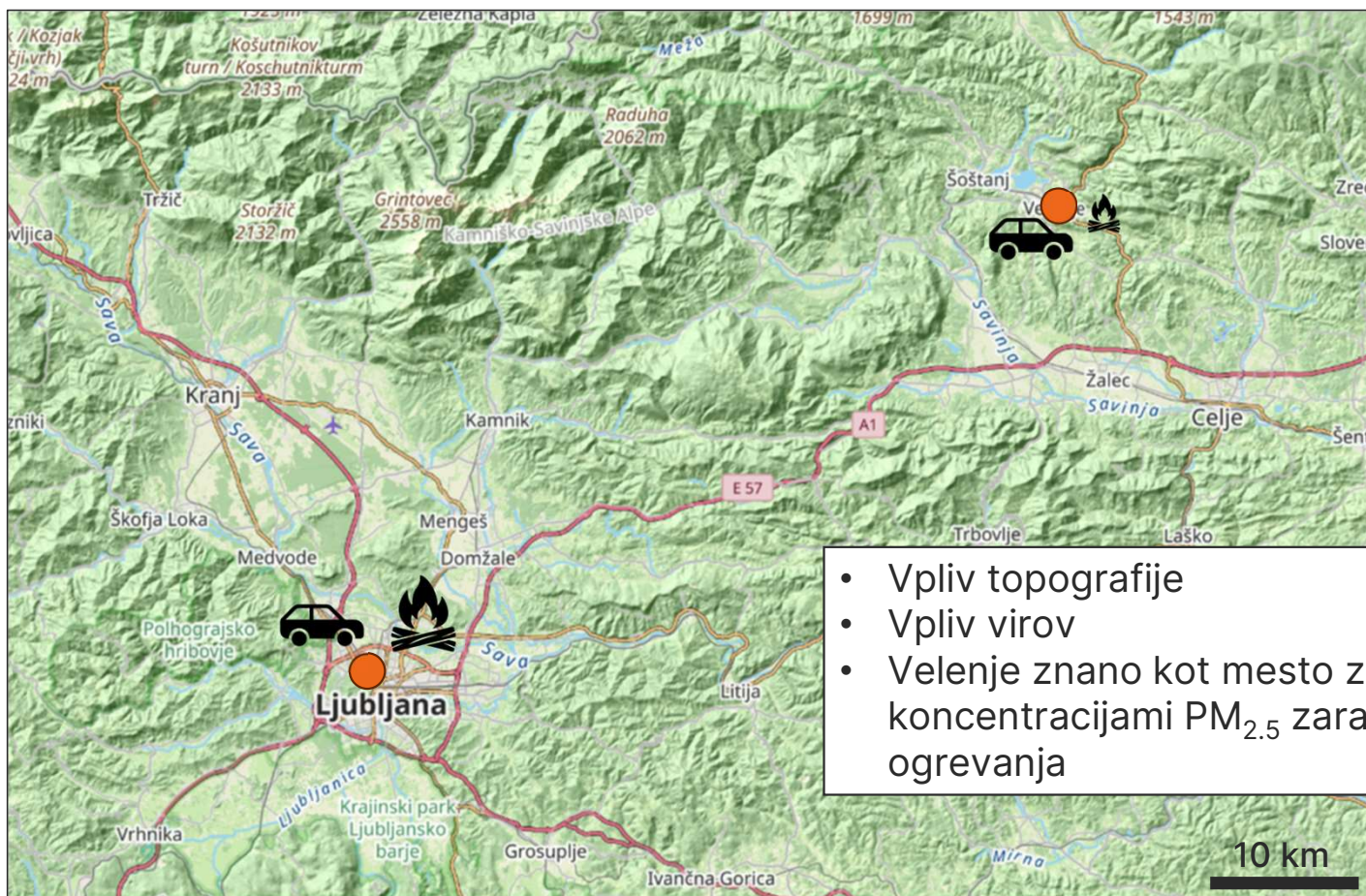
Dr. Martin Rigler

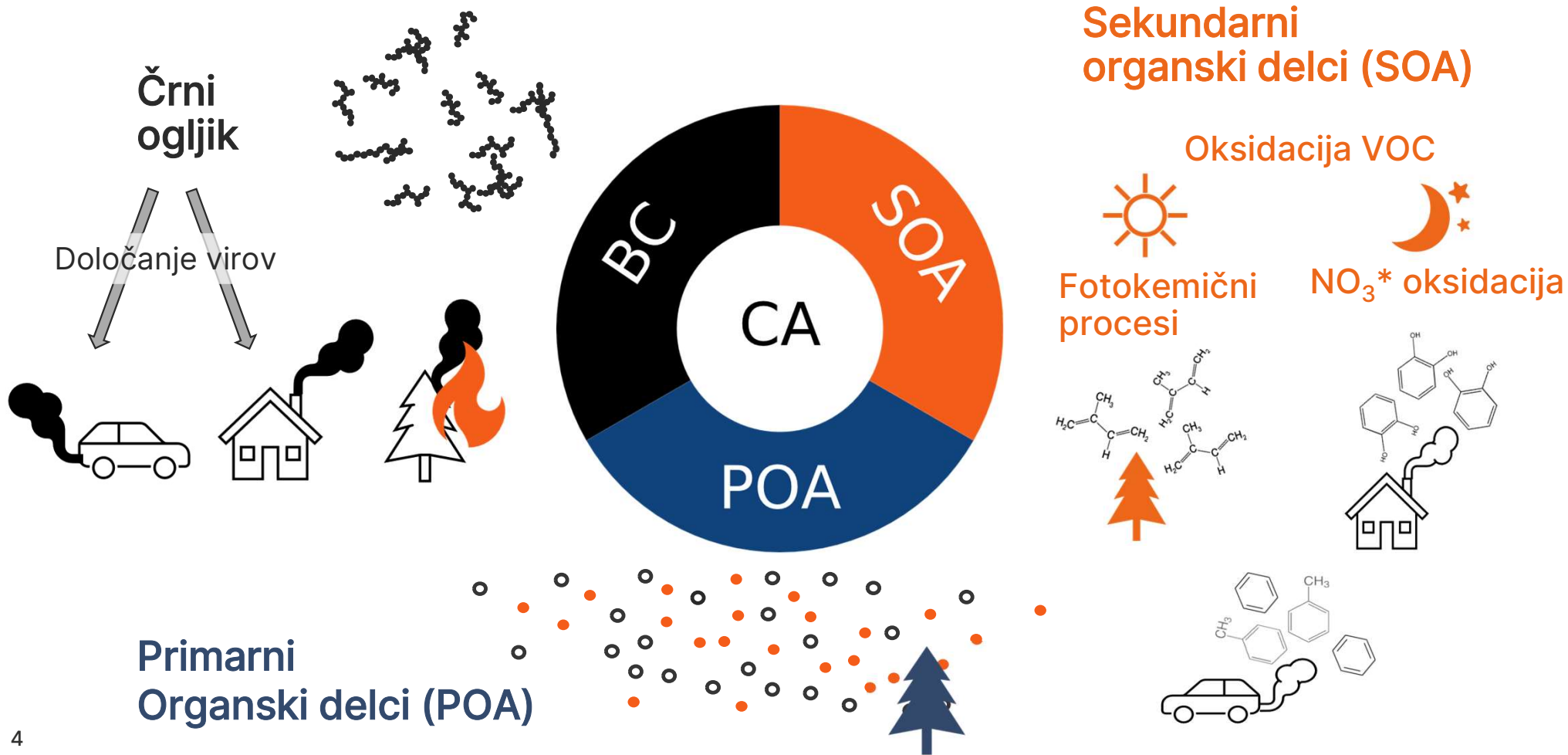
INdikator **KA**kovosti **B**ivanja v
urbanem okolju
(**Z**rak, **Z**vok, **P**romet)

Ljubljanska kotlina – Šaleška dolina

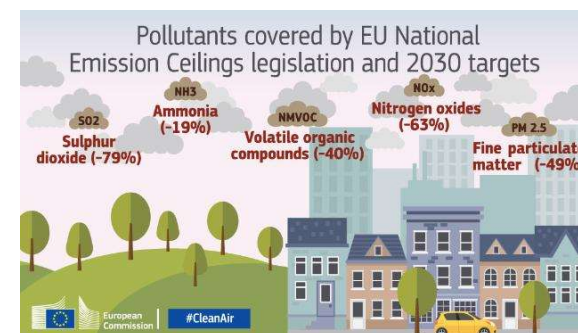
Ogljični delci predstavljajo pomemben delež $PM_{2,5}$

Direktiva EU o kakovosti zunanjega zraka

Meritve črnega ogljika

- Znižanje mejnih vrednosti $PM_{2,5}$, PM_{10}
- Poudarek na meritvah nereguliranih parametrov: eBC

WHO, 2021

Priporočene vrednosti

Pollutant	Averaging time	AQG level
$PM_{2,5}$, $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	5
	24-hour ^a	15
PM_{10} , $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	15
	24-hour ^a	45

Nova direktiva

Pollutant	Averaging time	AQG level
$PM_{2,5}$, $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	10
	24-hour ^a	25
PM_{10} , $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	20
	24-hour ^a	45

Meritve ogljičnih delcev

CASS – Carbonaceous Aerosol Speciation System
(Aerosol Magee Scientific)

TCA08:

- Termične meritve skupnega ogljika (TC) v delcih z visoko časovno ločljivostjo

AE33, AE36, AE36s:

- Optične meritve ekvivalentnega črnega ogljika (BC) in absorpcije pri 7λ oz. 9λ
- Določanje virov

CASS:

- $OC(t) = TC(t) - BC(t)$
- Visoka časovna resolucija → primarni/sekundarni OC

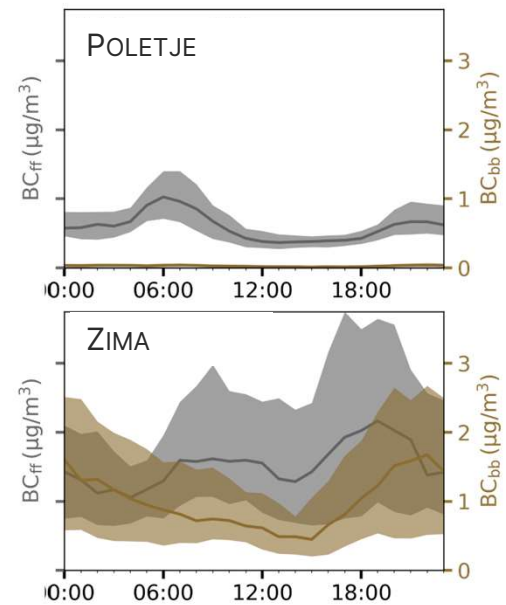
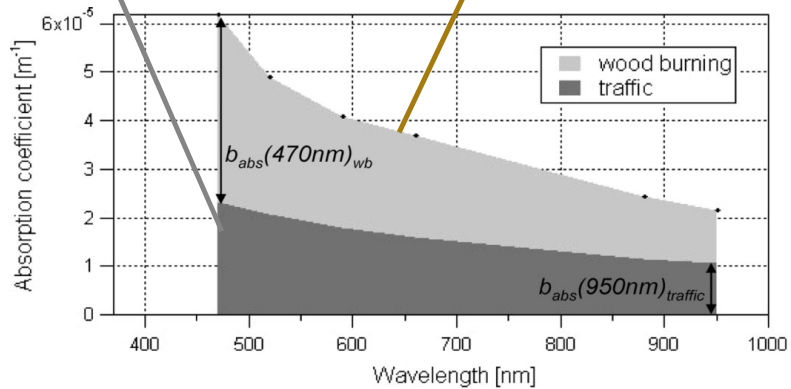
Vir:
Ivančič et al., STOTEN, 2023
Rigler et al., AMT, 2020

Določanje virov črnega ogljika

Optične lastnosti delcev (7 valovnih dolžin)

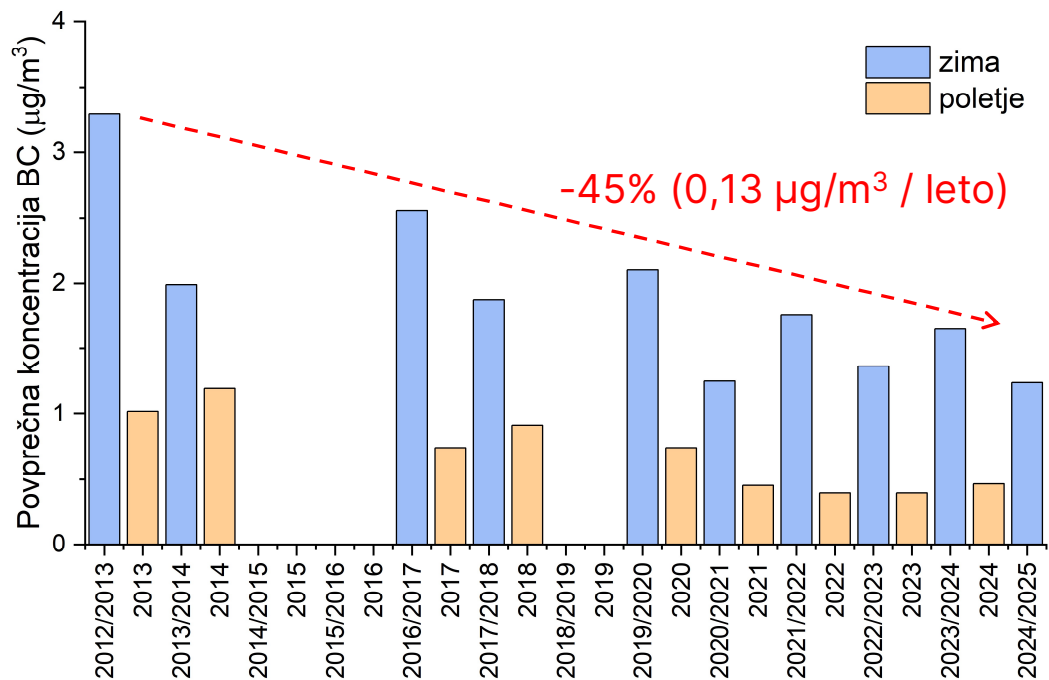
Prometni viri: AAE ≈ 1

Zgorevanje lesa: AAE ≈ 2

Vir: Sandradewi et al., 2008

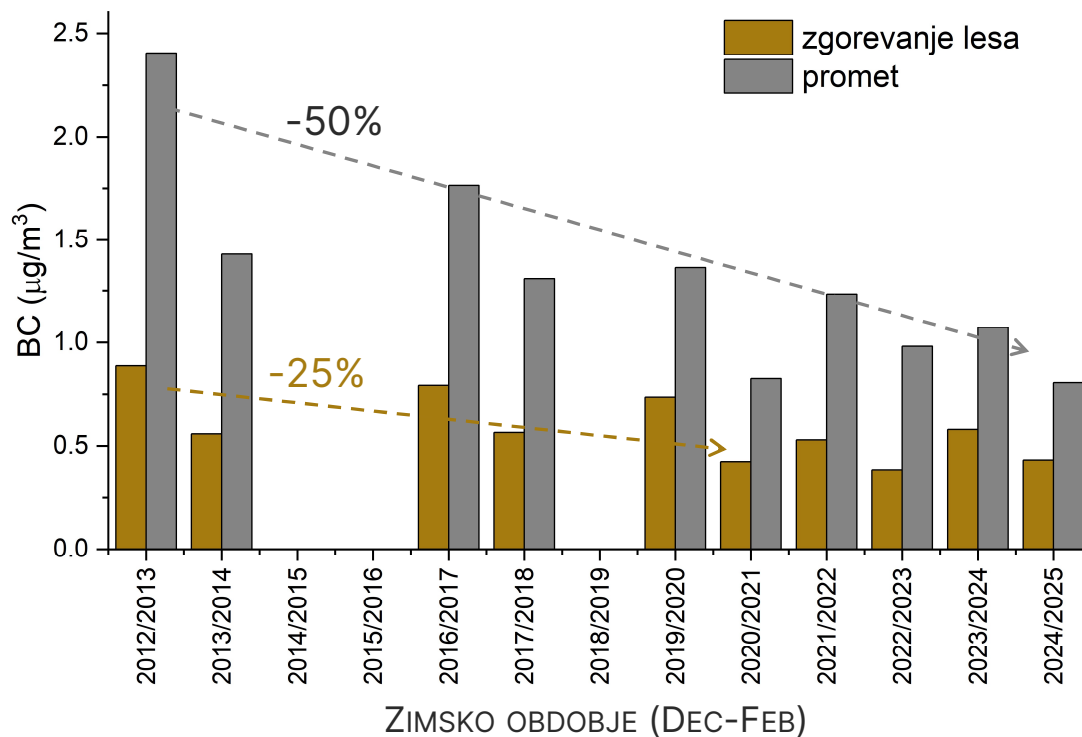
Koncentracije BC v Ljubljani 2012 – 2025 padajo

- Nižanje koncentracij vidno predvsem v zimskih mesecih, ko je redčenje emisij omejeno.

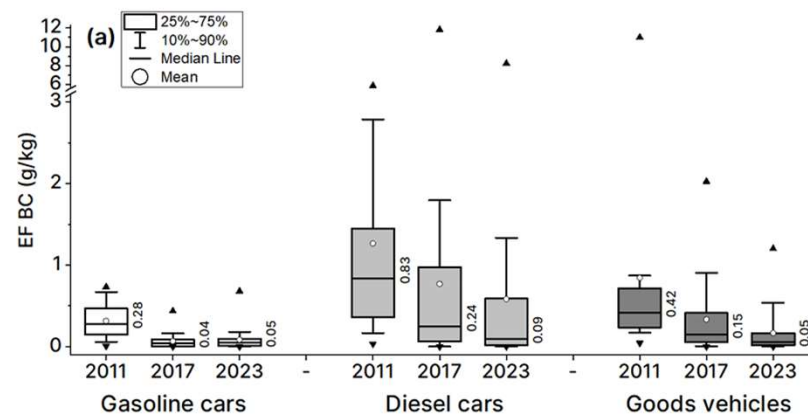
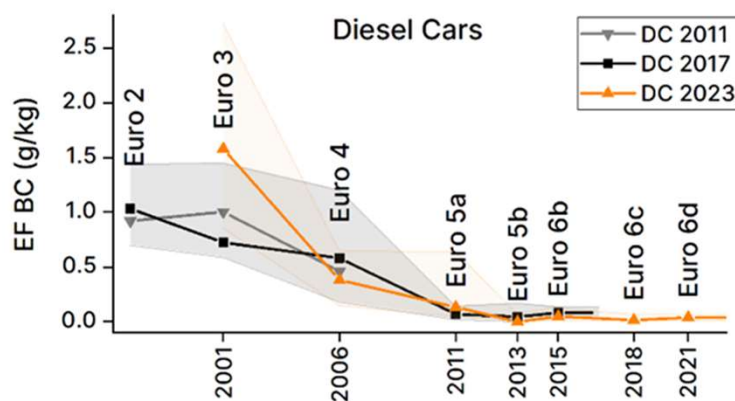
Koncentracije BC v Ljubljani 2012 – 2025 padajo Razlog: nižje emisije BC iz prometa

- Večina znižanja na račun novejših vozil z nižjimi emisijami BC.
- Milejše zime z redkejšim pojavljanjem temperaturnih inverzij.
- V obdobju 2020 – 2025 ni opaznega trenda v koncentracijah BC iz zgorevanja lesa.

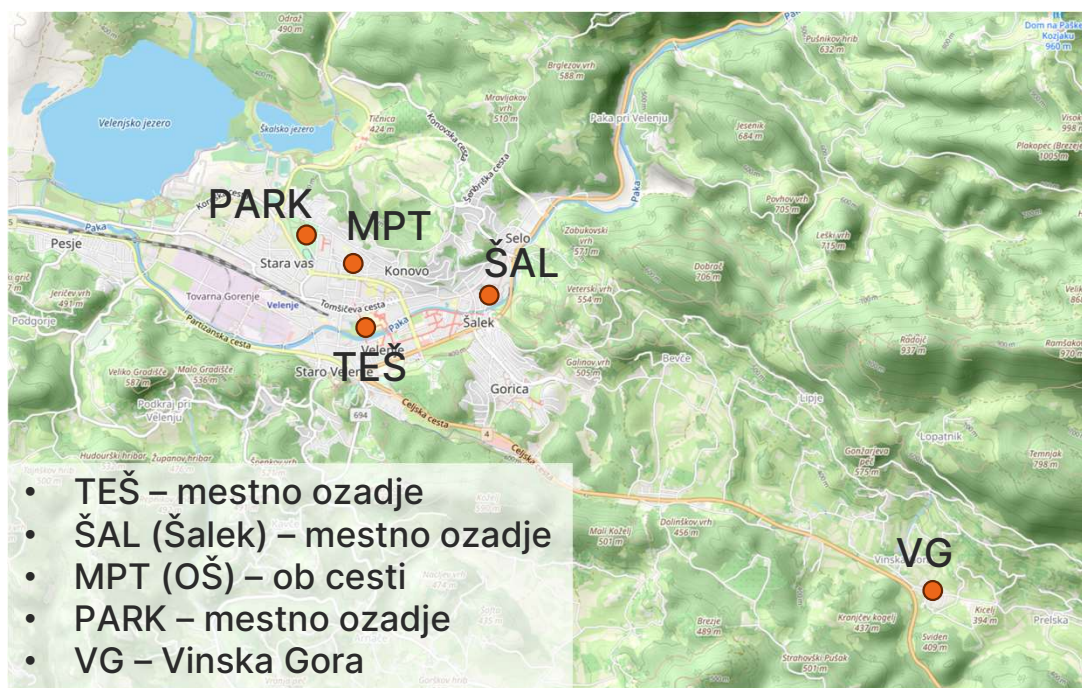
Emisijski faktorji BC iz vozil

Meritve EF z zasledovanjem vozil

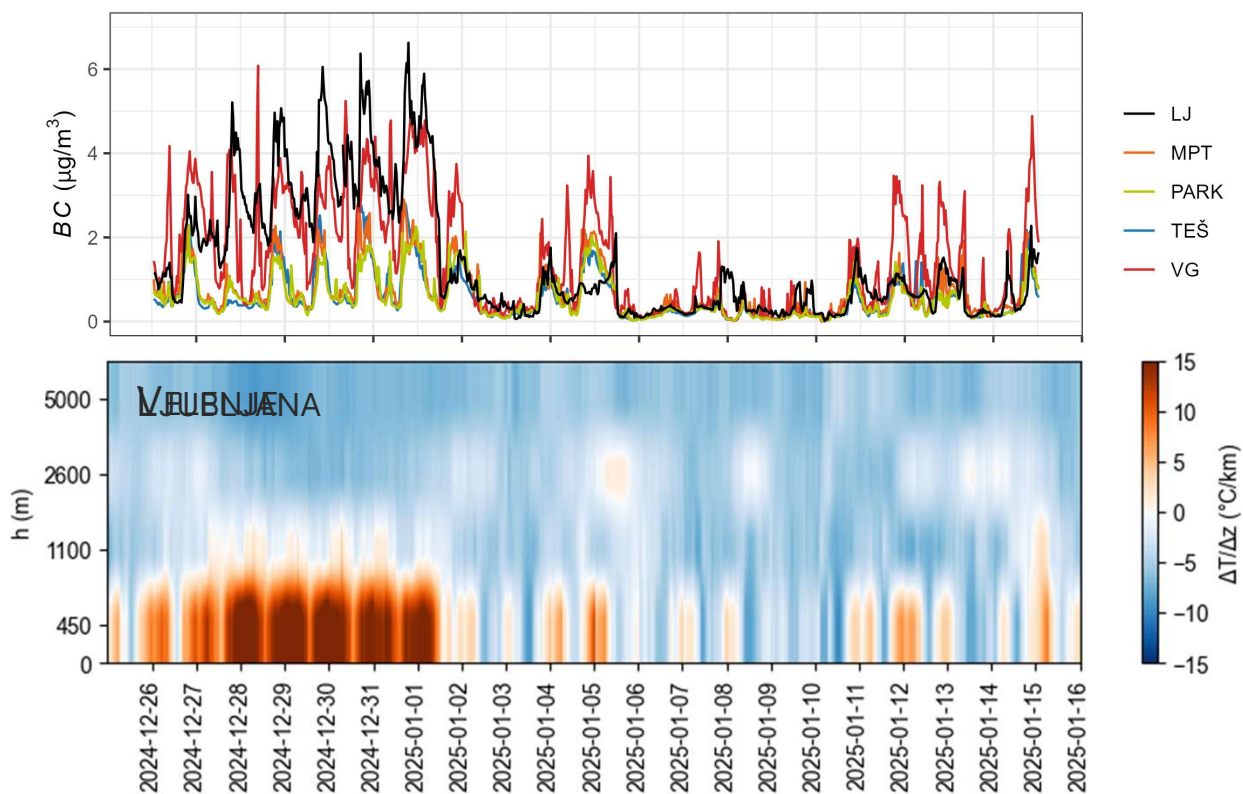
Večina znižanja na račun novejših vozil z nižjimi emisijami BC.

Meritve BC v Mestni občini Velenje Februar 2024 -

Časovni potek koncentracij BC (Ljubljana – Velenje)

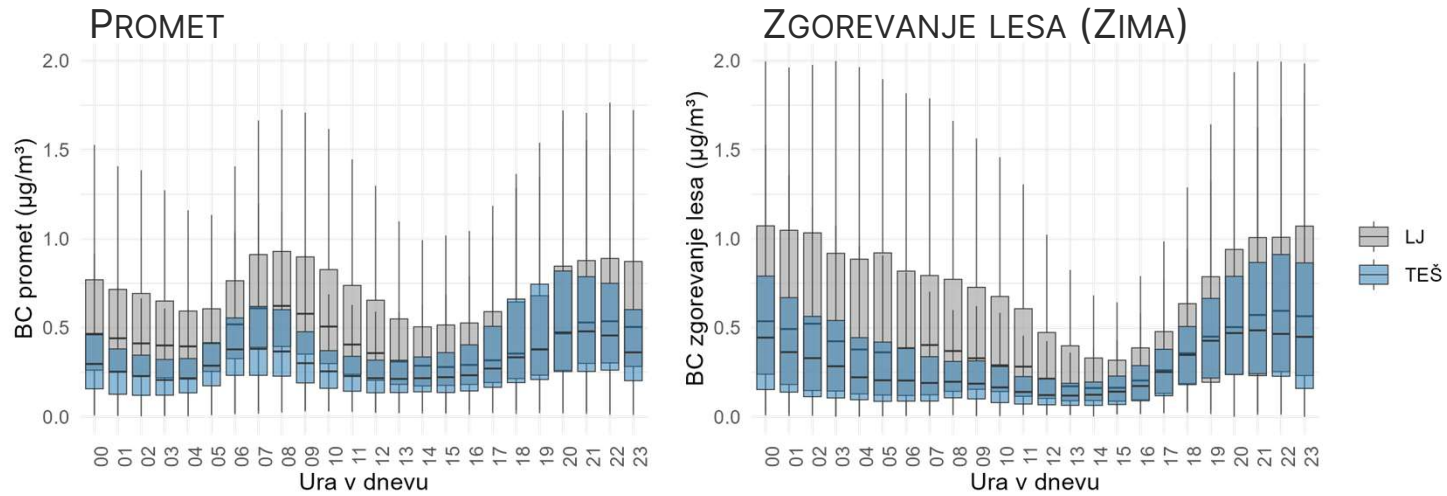
Vpliv meteorologije

- Vinska Gora: Lokalni viri pomembno vplivajo na koncentracije BC.
- Neprekinjena temperaturna inverzija povzroči kopičenje onesnaževal v Ljubljanski kotlini.

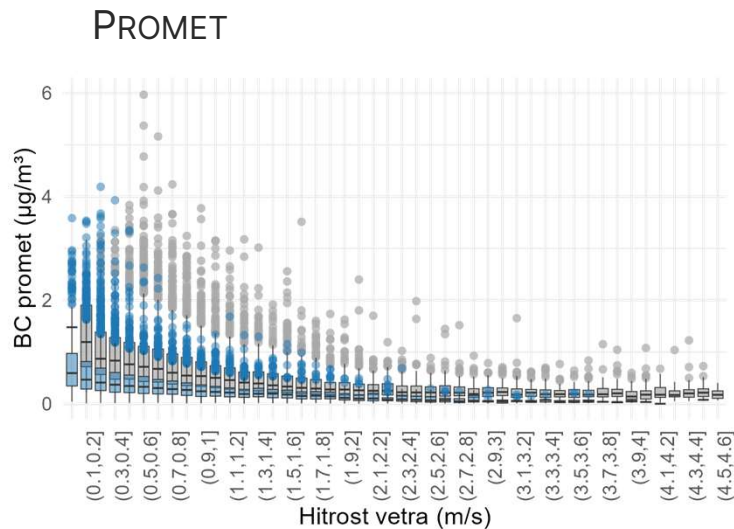
Primerjava med Ljubljano in Velenjem

Feb 2024 – Feb 2025

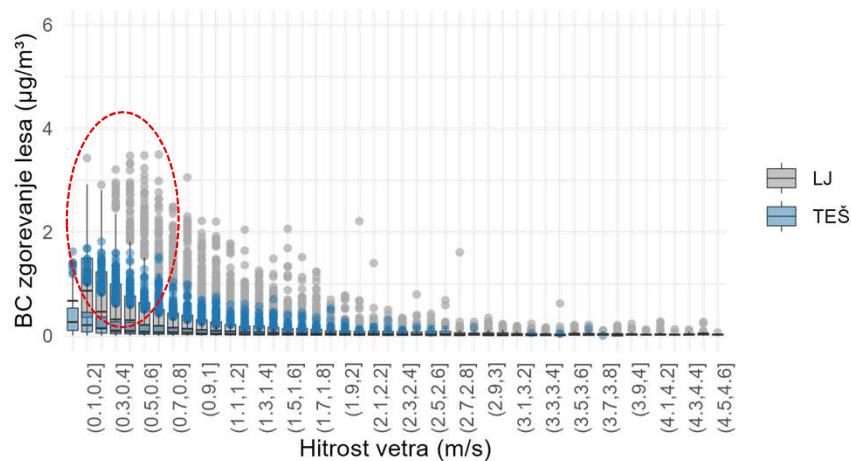

Primerjava med Ljubljano in Velenjem

Veter: v stabilnih razmerah so koncentracije višje

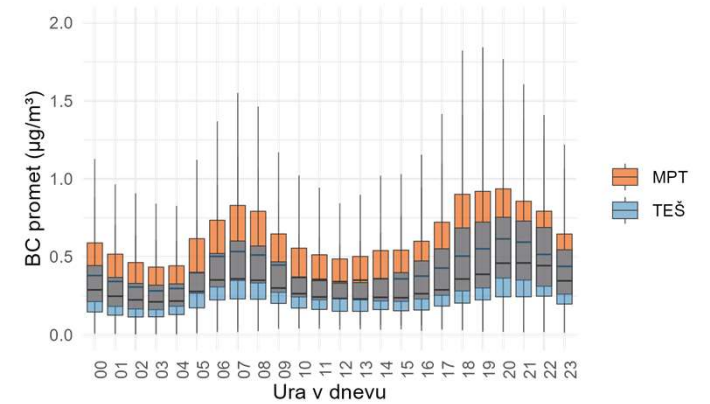
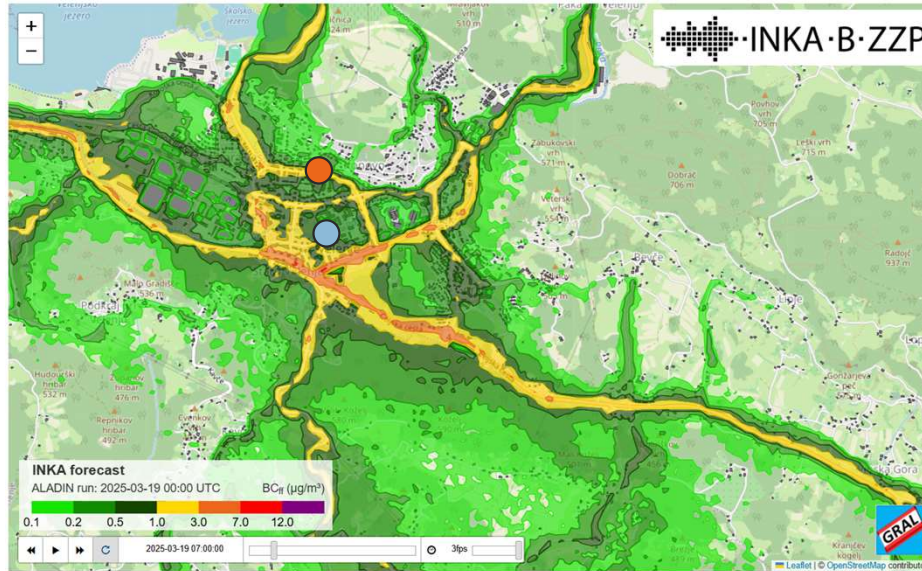
ZGOREVANJE LESA

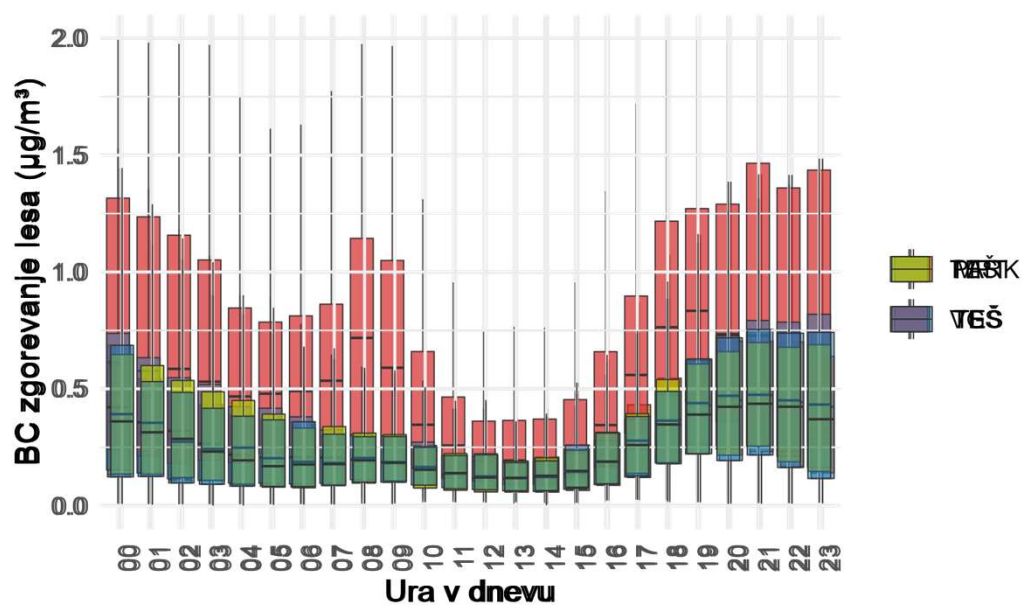
V najbolj stabilnih obdobjih koncentracije BC iz zgorevanja lesa v Ljubljani dosežejo okrog $3 \mu\text{g}/\text{m}^3$, v Velenju pa $2 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Prispevek virov BC v Velenju in okoliških krajih

Vpliv prometnih virov na porazdelitev koncentracij BC v mestu

Prispevek zgorevanja lesa ni zanemarljiv Vpliv okoliških naselij

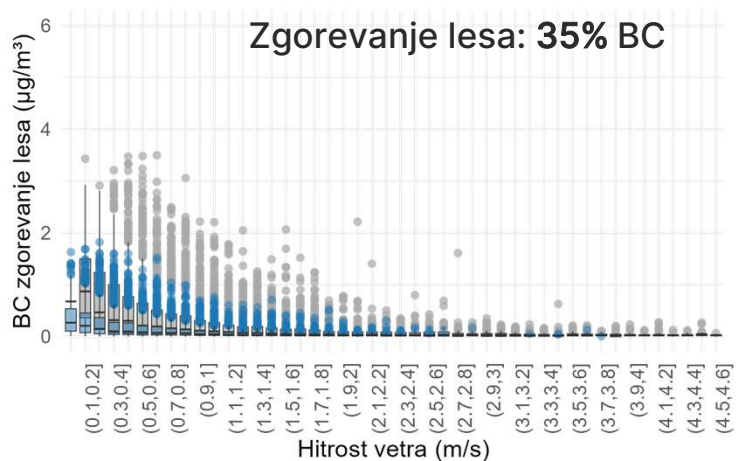
- Lesni dim je enakomerno porazdeljen po mestu (30% – 40% BC).
- Velik vpliv lokalnih emisij na lokalno kakovost zraka v okoliških naseljih (primer: Vinska Gora).

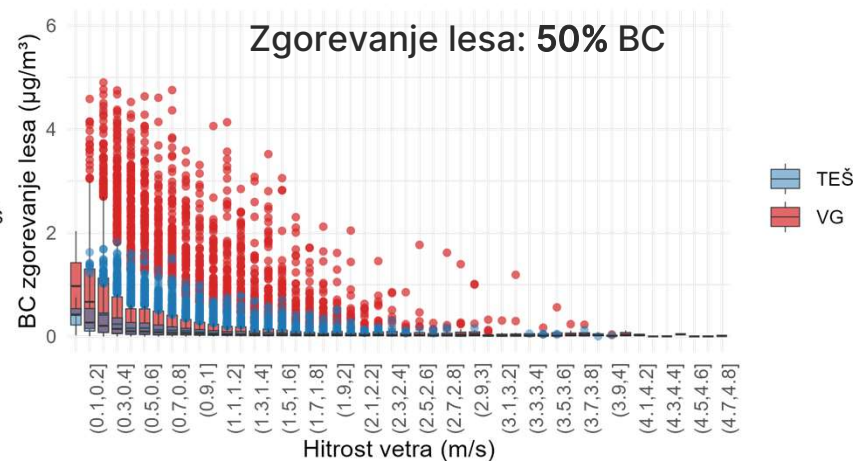
Primerjava med Ljubljano in Vinsko Goro

Zima 2024/25

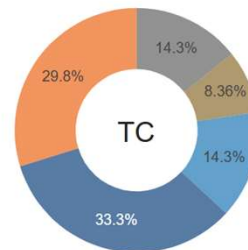
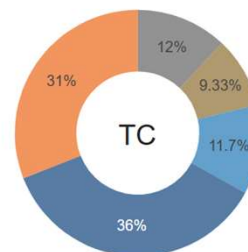
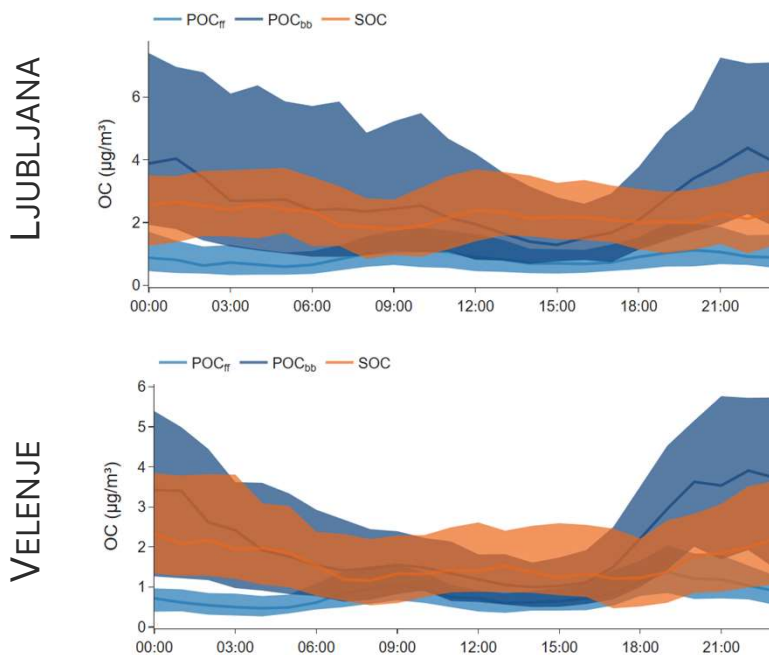
LJUBLJANA

VINSKA GORA

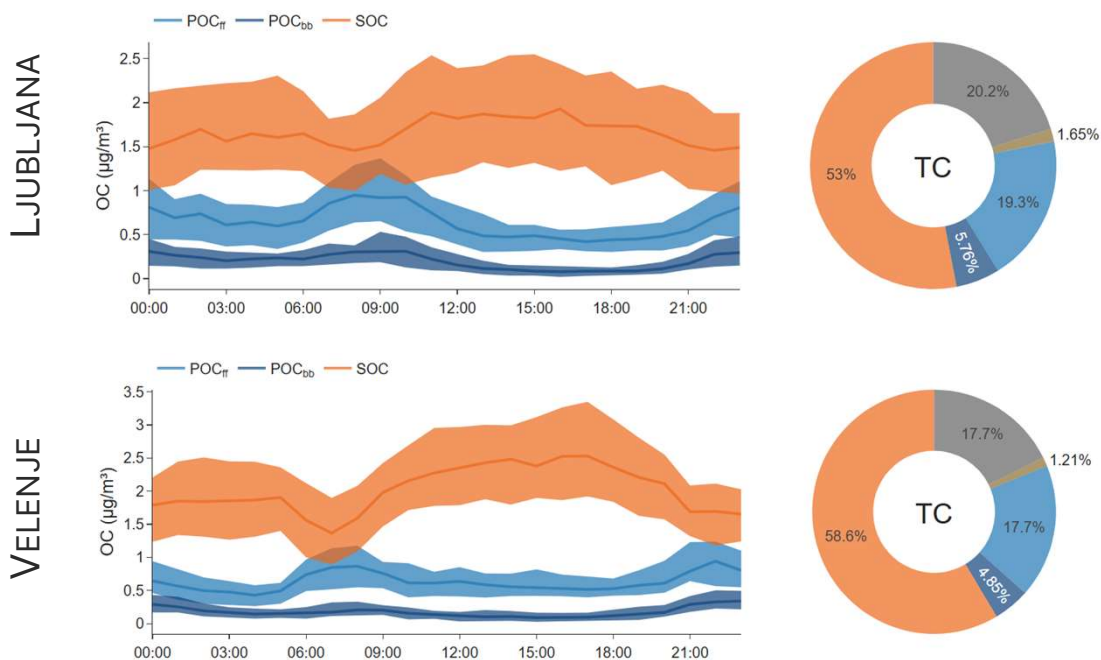

Prispevek organskih delcev Pozimi prevladuje primarni OC

- BC predstavlja ~20% TC v Ljubljani in Velenju
- 50% TC predstavlja primarni OC.
- Glavni vir primarnega OC je zgorevanje lesa.

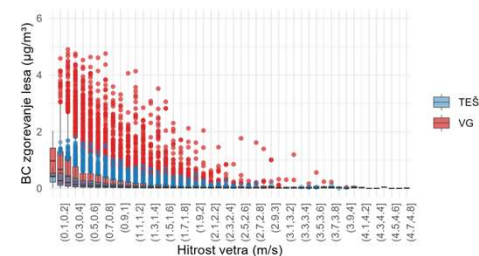
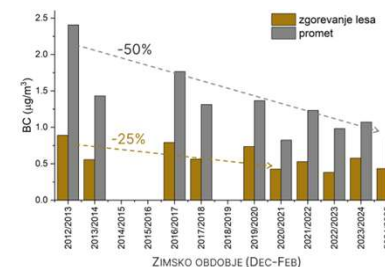
Prispevek organskih delcev Poleti prevladuje sekundarni OC

- BC predstavlja ~20% TC v Ljubljani in ~17% v Velenju
- Prevladuje sekundarni organski ogljik

Zaključki

- Koncentracije BC v Ljubljani so se od leta 2012 **znižale za 45%**, v večji meri zaradi strožjih emisijskih standardov vozil.
- Prispevek kurjenja lesa za ogrevanje ostaja konstanten v zadnjih 5 letih. Pomembno prispeva k ogljičnim delcem.
- Lokalni viri emisij iz zgorevanja lesa ključno vplivajo na kakovost zraka tudi v manjših naseljih/vaseh.

AEROSOL
MAGEE SCIENTIFIC

Hvala za pozornost!

agregoric@aerosolmageesci.com

Zahvala:

- Ana Kočar, Mestna občina Velenje
- INKA-B-ZZP (DEMO-PILOTI) financira Evropska Unija - NextGenerationEU

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO,
TURIZEM IN ŠPORT

